

EL LLIBRE DE LA SETMANA

L'any del ratpenat

PERFIL

DURANT L'ÚLTIMA DÈCADA, EL BALANÇ CREATIU DE PATTI SMITH HA ESTAT MÉS LITERARI QUE MUSICAL. FINS I TOT ELS ÚLTIMS DISCOS, COM 'MUMMER LOVE', HAN ESTAT DE 'SPOKEN WORD'. LA NORD-AMERICANA HA PUBLICAT 'JUST KIDS', 'M TRAIN', 'DEVOCIÓN' I ARA 'L'ANY DEL MICO'

MARINA ESPASA

potser un dels últims símbols vius d'una contracultura nord-americana que ja no existeix. Hi tornaran a trobar la veu de l'autora que ha compost alguns dels himnes musicals que els han acompanyat durant tota la vida, la lectora voraç, la fan de Bolaño i la hippie que viu convençuda que formem tots part d'una única i gran energia. Però potser sí que cal explicar a qui no hagi llegit encara la magnífica autobiografia *Just kids* [Érem uns nens] o l'altre dietari, *M Train*, que val la pena llegir Patti Smith, i potser encara més ara, perquè té la mirada neta i pura que necessitem per tornar a mirar un món alterat. Després que LaBreu Edicions en traduisi una bona selecció de poesia (*Auguris d'innocència*, 2019), ara és Club Editor qui la tra-

dueix al català, en versió de Martí Sales, que també escriu i canta(va?), i que calca molt bé la música de les paraules de Smith.

Viure com si tinguessis vint anys

El 2016 era any del mico segons el calendari xinès i, de gener a desembre, seguim l'anar i venir d'una dona amb abric llarg i vell i barret de llana que entra i surt dels cafès com ho faria un fantasma. També puja a furgonetes amb desconeguts que acaben sent amics gràcies a les lectures compartides, o tria els concerts que vol fer en funció de si són a prop d'algun lloc místic que encara li queda per explorar sobre la Terra. Viu com si tingués vint anys, amb la mateixa energia i ganes de ser meravellada que aleshores. Té actitud. Alguna cosa la neguiteja, però: n'està a punt de fer setanta i la majoria dels amics i de la gent que ha estimat és morta, o mor aquell any: el seu gran amic Sandy Pearlman i l'escriptor i actor Sam Shepard, amb qui comparteix uns quants dies plens d'amor per l'escriptura. L'ajuda a retocar un text, hi parla de llibres, l'acompanya fins al final. El desassossec que plana sobre tot el llibre n'és un dels grans encerts: "Tot era tan a prop, els raigs de sol, la dolçor, la sensació d'un temps perdut per sempre".

L'altre punt fort són les incursions oníriques, d'un lirisme accentuat: els moments en els quals parla amb un rètol, els somnis premonitors o per saldar vells comptes, les caminades sense rumb pels carrers de Nova York o per un desert californià. Són tots moments de passatge, en els quals Smith salta d'un pla a l'altre: ha trobat una porta i no té por de saber què hi ha a l'altre costat. Sent veus, parla amb àngels, se sent morta i

L'ANY DEL MICO
PATTI SMITH
CLUB EDITOR / LUMEN
TRADUCCIÓ DE MARTÍ SALES
192 PÀG. / 18,90 €

VAL LA PENA LLEGIR PATTI SMITH, I ENCARA MÉS ARA, PERQUÈ TÉ LA MIRADA NETA I PURA QUE NECESSITEM PER TORNAR A MIRAR UN MÓN ALTERAT

pensa en tots els seus morts, marit, germà i amics: "L'únic que es pot garantir és el desig que els cors segueixin exultant". I ella continua caminant, continua tocant, continua vivint, continua somiant. "Al final, tot és pinso per a una història", li diu un Shepard moribund.

Durant al confinament que ens ha tingut a tots tancats, Patti Smith ha escrit un afegitó al dietari, que s'ha hagut de publicar a part. Hi parla de com el 2020 és any de la rata per als xinesos i de com hauria d'haver sigut un bon any (de moment, un ratpenat hi ha volgut dir la seva) i hi descriu un viatge a Gant del mes de febrer per assistir a la restauració del retaule dels germans Van Eyck que representa l'Anyell Místic: Patti Smith hi busca una revelació, una connexió, no estrictament religiosa, mística, gairebé física, amb l'artista del passat, i una reparació del dolor que li va causar la mort d'una germana. "Quan sortíem em vaig sentir una mica transformada, com una criminal d'estar per casa amb un secret il·lustre".

La lectura de diaris íntims té sempre un component de voyeurisme que n'és l'al·licient principal. Al lector li sembla que les paraules estan escrites només per a ell, i en certa manera ho estan: un diari no l'hauria de llegir ningú, no? Smith explica que una de les aspiracions secretes que tenien amb Shepard era la d'escriure un llibre que no es pogués etiquetar ni com a ficció ni com a no-ficció: aquest diari no és ni cert ni fals, i ajuda a conèixer la cara més etèria i menys endollada de la cantant. Quan s'acaba el concert i els músics recullen van a sopar i hores després encara no troben el son. És quan comença la història. ♦♦

CHUNG SUNG-JUN / GETTY

Xafogor, claustrofòbia i passions desbocades

LLUÍS-ANTON BAULENAS

Cada vegada que rellegeixo *Reflexos en un ull daurat*, com ara, en la nova i magnífica traducció d'Alba Dedeu publicada

a L'Altra, em ve al cap una mena de somni paranoic semblant al que Carson McCullers (1917-1967) descriu en la seva història: situar el mateix argument en una caserna de la Guàrdia Civil als anys 40 del segle passat, en ple franquisme i nacionalcatolicisme. Tota la xafogor, la pressió, la humitat sexual de la novel·la traslladada al món d'una casa-cuartel de la Benemerita. El 1941, òbviament, a Espanya hauria estat impossible publicar-ho. Als Estats Units, amb totes les seves

contradiccions, sí. McCullers hi recull en poques pàgines un projecte narratiu perfecte: ben escrit, personal i amb una càrrega crítica extraordinària. En general, en les seves obres reparteix llenya per totes bandes, injustícia, odi racial, problemes socials... En aquesta en concret, la infidelitat, l'homosexualitat i, atenció, l'exèrcit.

Déu-n'hi-do, tenint en compte que la novel·la, la segona de l'autora, es publica el 1941, com qui diu a punt d'entrar en guerra. L'argument, d'una claustrofòbia important, està situat en una base militar de Geòrgia. El capità Penderton, amb

problemes d'afirmació sexual, ja no s'interessa per la seva dona Leonora, la qual, al seu torn, està embolcada amb el major Langdon, casat amb l'Alison, una dona fràgil. Per embolicar-ho més, entra en escena un dels soldats de la base, un jove solitari, traumatitzat, que provoca uns sentiments d'atracció en el capità Penderton (que

també s'ha fixat en el major Langdon), però el qual, el soldat, en realitat el que vol és fer-s'ho amb la Leonora. Aquí tenim el tauler d'escacs i a jugar... enmig de somnis eròtics, xafogor, suor, grans passions i atenció, encara que no ho

VIQUIPEDIA

REFLEXOS EN UN ULL DAURAT
CARSON MCCULLERS
L'ALTRA
TRAD. ALBA DEDEU
152 PÀG. / 17 €

sembla, un espai tancat, físicament i mental. I tot, malgrat que la tensió puja i esclata, amb una contenció (dins del drama plantejat, evidentment) que fa que sigui una gran novel·la, sempre amb les constants de l'estil de l'escriptora, deutora com tants altres autors del sud i de l'època, de William Faulkner: escalfor, sexe, amor, passions, personatges sovint grotescos o estranys, solitaris, reprimits, resultat de la convivència multicultural de segles, impossible de trobar en el món blanc anglosaxó del nord, protestant i jueu. No oblidem tampoc el favor que va fer a la difusió –i defensa– de la novel·la la gran pel·lícula de John Huston amb Marlon Brando fent de Penderton i Elizabeth Taylor de Leonora. Uf, ja em ve calor. ♦♦